

שיעור הכנה לחג הסוכות

מאת הגה"ח
רבי אברהם מרדכי אלטר שליט"א

נמסר בערב סוכות תשפ"ו
בבית המדרש ארי שבחבורה

הימים שבינתיים עבודתם נקייה מכל חטא ופגם
השפעת חודש אלול ותשרי יחדיו לתיקון והעלאת חלקי המחשבה והמעשה
קין והבל בתוככי ליבו של האדם והתיקון על חטאו של קין
הרגשת ארעיות הגשמייות על ידי הסוכה מביאה לקרבת ה'
נענועי הלולב ואמירת ההלל מכניסים את האור לעומק הלב והנשמה
הידור ויופי מצות סוכה בתיקון המעשים ודביקות ברבש"ע
ניסוך המים מורה על קבלת עול העבודה וזיכוך

יו"ל ערב סוכות תשפ"ו

לקבלת האימיל השבועי בדוא"ל

עם כלל השיעורים שנמסרים מדי שבוע: שיחות
לפרשת שבוע | סדרות השיעורים | שיעורי הכנה
לקראת מועדים | גליונות השבוע בספה"ק : תורת
המגיד, פרי הארץ, אור המאיר

ולכל שאלה / הערה על השיעורים ולענייני הפצה
ו/או לשאלות נוספות אל מו' חנה"ח רא"מ אלתר
שליט"א בחסידות ודרכי העבודה, ניתן לשלוח
לכתובת המערכת

מבין 'תורת א"ם'

tam522511@gmail.com

או בפקס - 077-3181588

עימוד ועיצוב:

"יאנודו"

05331.05646

תוכן הענינים

הימים שבינתיים עבודתם נקייה מכל חטא ופגם.....	ג
ראשון לחשבון עונות הוא רק לשונג הטרוד במצות הימים שבינתיים.....	ג
קטרוג השטן בימים אלו תלוי בבחירתנו.....	ג
חסרון הדעת הוא שמביא להיכשל בחטא בימים שבינתיים.....	ד
השפעת חודש אלול ותשרי יחדיו לתיקון והעלאת חלקי המחשבה והמעשה.....	ד
תהליך חודש תשרי משפיע על האדם להפגים את אחדות ה' עד היחוד בשמיני עצרת.....	ד
כוחות הנפש שהתפזרו בגשמיזם הבריאה חוזרים ונאספים אל האדם בחג הסוכות.....	ה
התאספות כוחות הנפש השייכים למחשבות ומעשי האדם בחג הסוכות.....	ו
מלחמת סיחון ועוג בבחינת מחשבה ומעשה בחודש אלול ותשרי.....	ז
עבודתנו בחג הסוכות להכניס את קנייני הקדושה לתוך חיי המעשה.....	ז
עבודת חג הסוכות דומה למלחמה עם עוג אחרי מלחמת סיחון.....	ח
קין והבל בתוככי ליבו של האדם והתיקון על חטאו של קין.....	ח
מדות עבודת האדם לחיות חיי גשמיזם מוחזרים וטפלים אל הרוחניות.....	ח
הוויכוח בין קין להבל אם יש להתמקד בגשמיזם או ברוחניות.....	ט
ניסוך המים מורה על מידתו של הבל בהעלאת הגשמיזם להיטפל לרוחניות.....	ט
היציאה לסוכה מביאה להכרה בארעיות הגשמיזם מול מעלת הרוחניות.....	י
הרגשת ארעיות הגשמיזם על ידי הסוכה מביאה לקרבת ה'.....	יא
באמצעות הגלות לסוכה מזדככים לקבל את הידיעה והארה של מצות הסוכה.....	יא
ושמחתם לפני ה' - הכרת תכלית הבריאה מביאה לשמחה אמיתית.....	יב
בהבנה כי אין לנו מקום בעולם מקבלים יותר שייכות לסוכה.....	יב
נענועי הלולב ואמירת ההלל מכניסים את האור לעומק הלב והנשמה.....	יג
נענועי הלולב לארבע רוחות בכדי להאיר את הידיעה האמיתית בכל האופנים.....	יג
כוח הנענועים לנער ולנקות את הלב לספג אל תוכו את הארת הידיעה האמיתית.....	יד
על ידי אמירת ההלל בהשתוקקות מקבלים חיים חדשים ורוחניים יותר.....	טו
האמונה בכוח פנימיות המצוה מביאה את ההשפעה לכלל מעשה.....	טו
נענועי ההלל בהודאה על העבר ובקשה על העתיד מעוררים את הארת הלולב.....	טז
הידור ויופי מצות סוכה בתיקון המעשים ורביקות ברבש"ע.....	יז
נוי סוכה מורה על יופיים של החיים הרוחניים.....	יז
הידור מצוה בתיקון מעשיו והכנה נפשית לקיום המצוה.....	יז
קדושת בית המקדש מוסיפה נוי בסוכה.....	יח

ה	ניסוך המים מורה על קבלת עול העבודה וזיכך הבריאה
ה	שמחת בית השואבה על עצם ההשתוקקות הטורה להתקרב לבורא
ט	תחילת העבודה מתוך קבלת עול מביאה את התענוג של 'יחידה ליחיד'
כ	מצוות הלולב מזככת את הבריאה יותר ויותר עד היחוד השלם בשמחת תורה
כ	כל מצוה פועלת זיכך בבריאה עד הנאולה השלימה

הסוכה ונענועי הלולב מאירים את העולם הגשמי ומחדשים חיים רוחניים בדביקות אמיתית

הימים שבינתיים עבודתם נקייה מכל חטא ופגם

קיטרוג השטן בימים אלו תלוי
בבחינתנו

דבר זה מרומז במאמר הגמרא (יומא כ.) ששמו של 'השטן' מורה על כך שאין לו שליטה ביום הכיפורים, כיון ש'השטן' עולה בגימטריא שס"ד וימות השנה הם שס"ה, אלא שיום אחד בשנה אין לשטן שליטה והוא יום הכיפורים.

ויש להקשות מדוע מחשבים את שמו של ה'שטן' בתוספת האות ה' והרי לולי זה היה עולה שמו של השטן רק לשנ"ט ימים והיו ממעטים את השפעת השטן עוד יותר, אלא יש לומר כי כאן מרומז על אותם ארבעת הימים שבינתיים עם היום הראשון של חג הסוכות, שהם תלויים ועומדים לפי התנהגות האדם בימים אלו, שאם ישכיל לנצלם כראוי לעסוק בתורה ובקיום המצוות מתוך טרדת הלב והכנה פנימית הרי שגם באותם הימים לא יהיה לשטן שליטה לקטרג, ואז יש לחשב את שמו של השטן ללא הקדמת האות ה' כיון שבכל אותן ה' ימים אין לו שליטה, אבל אם לא מנצלים באופן הראוי את אותם ארבעה ימים הרי שגם באותם הימים יש ח"ו לשטן שליטה לקטרג.

ראשון לחשבון עיונות הוא רק לשונג
הטרוד במצות הימים שבינתיים

איתא במדרש (תנחומא אמור ל) על הכתוב 'ולקחתם לכם ביום הראשון' (ויקרא כג, מ) כי כוונת הכתוב לומר שיום הראשון של חג הסוכות הוא 'ראשון לחשבון עיונות' כיון שעד חג הסוכות אין עיונות. ויש להבין מהו פשר הדבר וכי אין עיונות בימים אלו, או שמא העולם נעשה הפקר ח"ו באותם הימים?

ובאליה רבה (א"ח ס סימן מכו"ד קק"ג) כתב בשם השל"ה הקדוש (מסכת סוכה נר מצוה אות ז נהג"ה) שבימים אלו אין מחשבים עיונות שבשונג, ובשל"ה (ס) איתא בביאור עניין זה של 'ראשון לחשבון עיונות' כי אותם ארבעה הימים שלאחר יום הכיפורים הם ענפים של יום הכיפורים שניתן על ידי הבורא מתוך רחמים על עם ישראל ליום סליחה ומחילה על כן גם באותם הימים נמחלים העוונות שבשונג, בזכות שישאל טורחים ועוסקים במלאכת שמים עם התעוררות הלב בעשיית הסוכה וארבעת המינים, אבל האיש החוטא באותם הימים ודאי שנחשב לו לעוון, על כן החכם עיניו בראשו להיות עסוק בימים אלו בתורה ועבודה ולנצל את הימים כראוי.

ולפי זה יש לומר כי באותן הימים בין יום הכיפורים לחג הסוכות מי שמסית דעתו מהרבש"ע הרי הוא שוטה המאבד מה שנותנים לו, כי בימים שיש בהם קרבת ה' בדרגה כל כך גבוהה נדרשת טיפשות גדולה בכדי להסית דעת מן הבורא, והרי הוא ממש כחסר דעת ומשום כך אין מחשבים את העבירות הנעשות בשוגג בימים אלו כיון שנחשב לשוטה. והשפת אמת (פסוק מנ"ו) כתב בטעם הדבר שאין העבירות של הימים שבינתיים נחשבים בחשבון העוונות, מכיון שבאמצעות כל מעשה עבירה מסתלק מן האדם הכוח הרוחני מנפש רוח ונשמה שלו, וביום הכיפורים כשנמחלים כל העוונות צריכים החלקים החסרים לחזור אל האדם, אבל החלקים הללו חוזרים בתהליך של כמה ימים ועל כן מכיון שבימים האלו שאחר יום הכיפורים אין לאדם את שלימות הדעת בנפש רוח ונשמה שלו, נחשב כשוטה לגבי עשיית עבירות בימים אלו, ומשום כך אין מחשבים את העבירות של אותם הימים.

חיסרון הדעת הוא שמביא להיכשל בחטא בימים שבינתיים

מדברי השל"ה (ס"ה) אנו למדים כי יש לקיים את כל המצוות הנוהגות בימים אלו, ולהתכוון לקראת חג הסוכות הממשמש ובא - לא רק בעשיה גשמית גרידא אלא עם התעוררות הלב עד שיגיע למצב שיהיה פטור על עבירות בשוגג מחמת גודל הטרדה בעשיית המצוות*.

אלא שעדיין צריך להבין מדוע יהיה פטור על עבירות שעשה בשוגג מחמת כך שטרוד בעשיית מצוות, ויש לומר בדרך צחות על פי דברי החסיד יעב"ץ בביאורו על משניות אבות (פ"ג מ"ג) שמבאר שם כי השוגג אינו כמו האנוס שאינו מתכוון כלל להמרות את רצון הקב"ה אלא השוגג חמור יותר מכך, כי אפילו שאמרו בגמרא (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות, אבל מכל מקום האדם שנכשל בשוגג הרי וודאי שהסית דעתו מהרבש"ע עד שהגיע לידי כך שעבר עבירה בשוגג, וזוהי התביעה עליו מדוע הסית את דעתו והגיע לידי מעשה עבירה בשוגג.

השפעת חודש אלול ותשרי יחדיו וזמנאות חלקי המחשבה והמעשה

אותו (ויקרא כג, ט) ולא נאמר באיזה יום בחודש כמו בשאר הימים טובים שבהם התורה מציינת את החודש והתאריך במדויק, הרי משמע כי לכל החודש יש שייכות וקשר

תהליך חודש תשרי משפיע על האדם להפנים את אחדות ה' עד היחוד בשמיני עצרת

התורה אומרת 'בחודש השביעי תחוגו

א. וגם כשכבר נמצאים באמצע הימים האלו, אפשר לעורר את הלב להתבונן במעלת הימים הללו ובכך להחיות ולהכניס נשמה וחיות גם במעשים שכבר עשינו עבור קיום המצוות הנוהגות בימים שבינתיים.

ובכדי להגיע לדרגה זו של הכרה אמיתית וברורה באחדות ה', נדרש לעבור תהליך של המלכת הבורא ומחילת עוונות בימי ראש השנה ויום הכיפורים, ואחרי הניקיון הפנימי נכנסים אל ביתו של ה' בימי חג הסוכות עד שמגיעים בסופו של תהליך לשמיני עצרת שבו מתגלה אמיתיות ייחוד ה' בבריאה כולה, ומכיון שבדבר זה יש דרגות רבות לאין שיעור הרי שבכל שנה עלינו להתעלות עוד ועוד בהכרה הפנימית הזו ולחיות יותר את האמת כי ה' הוא האלוקים.

כוחות הנפש שהתפזרו בגשמיזם הבריאה חוזרים ונאספים אל האדם בחג הסוכות

בגמרא (סנהדרין ג.) איתא כי חג הסוכות צריך להיות בתקופת האסיף כמו שמבואר בפסוק (שמות לז, כב) ועל כן יש לעבר את השנה בכדי שתהיה קביעות השנה באופן זה. ומביאה הגמרא שלוש שיטות מתי צריך שיחול יום התקופה החדשה בכדי לקיים את ההלכה שחג הסוכות יהיה בתקופת האסיף, לשיטה הראשונה יש לדאוג שיום התקופה יהיה לא יאוחר מיום הראשון של חג הסוכות כי כל הימים של חג הסוכות צריכים להיות בתוך התקופה החדשה, ולשיטה השנייה די בכך שימי חול המועד שבהם מותר לאסוף את התבואה לתוך הבית - יהיו בתקופה החדשה, אבל אין צורך שגם היום הראשון יהיה בתוך תקופת האסיף כיון שהוא יום טוב ואסור במלאכת איסוף התבואה לבית, והשיטה השלישית היא שאין צורך שכל ימי

עם חג הסוכות. ואמרו ז"ע"א כתב בספרו (ארי נמשמים עמ' 57) לבאר שאין אפשרות להגיע לחג הסוכות ללא ההקדמה של ראש השנה ויום הכיפורים, ורק אחר התהליך של ראש השנה ויום הכיפורים אפשר לחגוג את חג הסוכות ועל כן אין אפשרות לדלג על ההקדמה ולהגיע לחג הסוכות ללא התהליך השלם כולו ומשום כך נחשב כל חודש תשרי כחלק מחג הסוכות, כיון שרק באמצעות כל ענייני החודש יחדיו אפשר לחגוג את החג כראוי.

ויש להוסיף בביאור דבריו על פי מה שכתבו הספרים הקדושים כי התכלית והעיקר של כל הימים הנוראים היא להגיע ליאתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו' (דברים ז, ט), שזוהי ההכרה בכך שהקב"ה הוא לבדו מנהל את כל הבריאה כולה, ומחיה את כל הנבראים באופן תמידי, ומרומז בראשי התיבות של 'השביעי תחוגו אותו' העולה - 'אתה', היינו שהעבודה בחודש השביעי היא להגיע להכרה בנוכחות הבורא בכל ענייני הבריאה עד כדי שנוכל להצביע בכל דבר על מציאות הבורא יתברך בו.

ובדבר זה יש מדרגות לאין שיעור אין לחיות ולהרגיש את אמיתיות העניין, וכמו שהשפת אמת כותב במכתב שהדבר הזה תלוי בהרגשת הלב וגם מי שבשעה שאומר 'שמע ישראל' מרגיש הוא כי הבורא יתברך מנהל את הבריאה לבדו אבל יש בדבר זה מדרגות ובחינות עד אין קץ,

נעשה בהדרגה ובשלבים, כי ראשית כל חוזרים ובאים כל הרצונות והמחשבות שלא היו כראוי, ובכך קומת המחשבה והשכל של האדם חוזרת למקומה הראוי לה, ודבר זה שייך ליום טוב הראשון של סוכות מכיון שהוא יום האסור בעשיית מלאכה – והעבודה הפנימית בו היא להתחבר אל הרבש"ע מתוך תנועה של 'שמחתם לפני ה' אלוהיכם' (ויקרא כג, מ) כאשר עיקר העבודה היא בפנימיות הנפש, על כן גם התיקון הנפעל על כוחות הנפש הרחוקים שייך לחלק השכלי והרעיוני יותר.

ובימי חול המועד שבהם מותרים בעשיית מלאכות יותר מיום טוב, נפעלת פעולת ה'אסיף' על חלקי המעשה של האדם שלא היו כראוי והתרחקו ממנו, ודבר זה מתבטא גם בשמחת בית השואבה ששמחים בלילות חול המועד על ה'שאיבה' וההתקרבות חזרה של כל הפעולות הדורשות תיקון ועלייה, כאשר עצם העלאת המעשים והתקרבותם חזרה למקומם הנכון והראוי מביאה לאדם שמחה עצומה וזוהי 'שמחת בית השואבה'. וביום הושענא רבה נוטלים את הערבה המסמלת את עמי הארץ (מדרש רבה ויקרא ל, יג) ומכיון שהיא ללא טעם וריח היא מורה על החלקים הנמוכים ביותר של האדם שיש להם תיקון והתקרבות היום הזה, ועל כן פעולת ה'אסיף' של יום הושענא רבה שייכת לאותם העניינים הנמוכים ביותר שלא נתקנו בימי חול המועד מחמת נמיכותם ושפלותם, אבל עם כל זה ביום הושענא רבה גם להם יש

חג הסוכות יהיו בתקופת האסיף אלא די בכך שהיום האחרון שהוא יום 'הושענא רבה', הוא לבדו יהיה בתקופת האסיף ובכך מקיימים את דברי הפסוק 'בחג האסיף לתקופת השנה' (ס).

ויש לבאר במחלוקת המשולשת הזו בדרך פנימית, על פי מה שכתב השפת אמת (סוכות תרמ"א) שכוחות הנפש של האדם מפורזים במקומות לא טובים הנקראים 'שדה', כי כאשר האדם משתמש בענייני הבריאה שלא באופן הראוי הרי שכוחות נפשו מתפזרים על פני כל העולם הגשמי, מכיון שהכניס את כוחותיו בענייני העולם באופן שאינו ראוי, ובחג הסוכות הנקרא 'חג האסיף' נאספים ומתקבצים חזרה אל האדם כל כוחות הנפש שהיו פזורים בכל מיני מקומות בעולם, ועתה יוכל כל אחד להתחדש ולפעול עם כל כוחות נפשו לעבודת ה' באופן הראוי, ובדומה לפעולת איסוף התבואה שנשכחה בשדה כך גם בנפש האדם ישנם כוחות ועניינים שנשכחו ונעזבו בכל מיני מקומות שהאדם הכניס אותם, ובחג הסוכות מקבלים את הכוחות חזרה באופן מחודש ויש את האפשרות להתקדם בתורה ועבודת ה' באופן נעלה יותר.

התאספות כוחות הנפש השייכים למחשבות ומעשי האדם בחג הסוכות

מכיון שבחג הסוכות חוזרים ומתקבצים יחדיו כל כוחות הנפש שהתפזרו ונשכחו בכל העולם כולו, יש לומר כי הדבר

עושים ככל הניתן להידמות למלאכי מעלה ומשום כך אנו מנתקים כל קשר עם ענייני העולם הזה, ובאופן זה נערכת המלחמה על חלק ה'מחשבה' שאנו מזככים ומטהרים את המחשבה והרצון שיהיו כראוי, אבל מיום ט"ו לחודש תשרי מתחילה העבודה שאנו צריכים להתגבר על כוחות הרע בענייני המעשה - שיהיו מתוקנים באופן הנכון, וכדוגמת מלחמת עוג שהייתה לאחר הניצחון על סיחון מלך האמורי, מה שמורה על כוח המחשבה שנהיה מתוקן כראוי, וכשם שאז נערכה המלחמה על המחשבה קודם סוכות והמערכה על הנעשה אחרי סוכות, כך גם בכל שנה מתחלקת העבודה בחודש תשרי למלחמה על קומת המחשבה בתחילת החודש, ולמאבק על טהרת המעשים בחלקו האחרון של חודש תשרי.

עבודתנו בחג הסוכות להכניס את קנייני הקדושה לתוך חיי המעשה

מטעם זה מצווה התורה אותנו בחג הסוכות לעסוק בחיי העולם הזה, לבנות בית-דירה ולאכול ולישון שם וכו', כשמהות העבודה המוטלת עלינו היא להכניס את כל גשמיות העולם הזה אל תוך חיי רוממות ורוחניים, ועל כן צריך לבנות סוכה ולאכול ולישון ולדור בה - בכדי להכניס את הקדושה אל חיי העולם הזה, וכך ממשיכים הדברים עד שאחרי שמחת תורה אנו עוברים לחיי החולין של השנה במטרה לרומם אותם אל המקום הראוי להם ולחיות את החיים של חיי המעשה על פי התורה הקדושה ולתקן את כל

עליה ותיקון בבחינת 'ערבה' של הושענא רבה. ובכך מתבארים שלושת השיטות המבוארות בגמרא (סנהדרין 55) על זמן תקופת האסיף שבחג הסוכות, שבאמת מתחלק הוא לשלושה זמנים ופעולות שונות.

מלחמת סיחון ועוג בבחינת מחשבה ומעשה בחודש אלול ותשרי

איתא במדרש (מדרש רבה נחמדנר יט, 35) כי מלחמת סיחון הייתה בחודש אלול ואחרי שעשו את החג הלכו להילחם עם עוג מלך הבשן. ובשפת אמת (דגיס תרמ"ו) מבאר בפנימיות הדברים כי עניינו של סיחון היה במחשבה לעומת עוג שערך מלחמה עם בני ישראל ב'אדרעי' - מלשון 'זרוע', מה שמבטא את חלק ה'מעשה', הרי שישראל נלחמו עם שתי כוחות הרע שבמחשבה ושבמעשה. ויש לומר כי זהו העבודה בכל שנה בחודש אלול ובתחילת חודש תשרי - להתגבר ולנצח בחלק המחשבה שיהיה כראוי, ועבור כך ניתנה עבודת חודש התשובה וזמני הרצון שקודם חודש תשרי.

ובראש השנה אנו ממליכים את הרבש"ע ומכריזים כי הוא המלך על כל הבריאיה, וכך אנו עולים עוד ועוד בסולם העבודה עד שביום הכיפורים אנו מתנתקים לגמרי מכל חיי העולם החומריים, ומגיעים לדביקות עילאית כדרגת המלאכים שאינם אוכלים ושותים, וכמו שמובא בדברי הפוסקים (א"ח סימן תר"ט סעיף ו') שיש שנהגו לא לישון ביום הכיפורים, כיון שביום זה אנו

סוכות בשעת המלחמה על כן כבר ארבעים שנה קודם לכן נצטוו בני ישראל לשבת בסוכה זכר לאותם הסוכות של מלחמת סיחון ועוג, וזהו כוונת התורה באומרה 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' (ויקרא כג, מג) שעל בני ישראל לדעת כבר ביציאתם ממצרים כי עתידים הם לערוך מלחמה עם סיחון ועוג מלכי האמורי ולנצחם, ובעת מלחמתם יעשו לעצמם סוכות ועל כן צריכים הם בכל שנה לשבת בסוכות.

אלא שיש להתבונן בביאור דברי ה'רוקח' מדוע יש לזכור את מלחמת סיחון ועוג בצורה חזקה כל כך ומדוע זה הטעם המרכזי למצות הסוכה? ולפי האמור לעיל יש לבאר כי זהו המהות של חג הסוכות לעומת חודש אלול וחציו הראשון של חודש תשרי, כאשר בתחילה עוסקים במלחמת 'סיחון' לקדש ולרומם את קומת המחשבה, ואחר כך ממשיכים ומורידים את השפעת הקדושה גם למקומות הנמוכים ביותר, ובכך מקדשים גם את המעשים הגשמיים והירודים ביותר.

המעשים כראוי. כי אחרי ההתעלות והרוממות שבחודש אלול וראשיתו של חודש תשרי בהם התעסקנו ב'מלחמת סיחון' - לרומם את ההסתכלות שלנו על הבריאה ולחזור אל המקום הנכון שלנו בקשר עם הרבש"ע, מגיע שלב 'מלחמת עוג' בו אנו נדרשים להוריד את כל מה שקנינו בהתעלות של חודש אלול ותשרי ולהכניס זאת אל תוך חיי המעשה ביום יום שיהיו באופן הנדרש וכמאמר הכתוב 'האזינו השמים' היינו קומת המוח והמחשבה, ואחר כך 'ותשמע הארץ' - מגיעה ההשפעה לידי מעשה.

עבודת חג הסוכות דומה למלחמה עם עוג אחרי מלחמת סיחון

כתב הרוקח (הלכות סוכה ס"י ר"ט) שמצות סוכה היא לזכר הסוכות שבני ישראל עשו לעצמם בשעת המלחמה עם סיחון ועוג מלכי האמורי, והתורה ציותה כבר ביציאת מצרים על מצות הסוכה כיון שהיה גלוי וידוע לפניו שעתידיים הם להילחם עם סיחון ועוג ולבנות

קין והבל בתוככי ליבו של האדם והתיקון על חטאו של קין

התיבה ואומר בפיו את דיבורי ה'הושענות' ועושה מעשה ונוטל בידיו את הלולב, מתחברים כל הדברים יחדיו לעניין אד"ם ובכך נפעל התיקון של ה'הושענות'. עוד אמרו חז"ל (אבות דרבי נתן פ"א ג') שכל אדם הוא עולם קטן כאשר יש לכל אחד שייכות לכל ענייני הבריאה, ודבר זה הוא לא רק בחלקי

מהות עבודת האדם לחיות חי גשמיית מחוברים וטפלים אל הרוחניות

כתב האר"י ז"ל (שער הכוונות קז:) שיש לכוון בכוונת ה'הושענות' שנעשה בהם תיקון העולמות הקדושים בסוד אד"ם - 'אדם דיבור מעשה', כי על ידי שהאדם מקיף את

המחלוקת של קין והבל הייתה על עניין זה, במה יש לעסוק יותר אם בחלק הרוחני או בחלק הגשמי של הבריאה, והתעצמו במחלוקתם עד שקין קם על הבל והרגו (סז).

ובבל אדם יש להבחין במלחמת קין והבל שבתוכו, כי לכל אחד יש את אותם הכוחות הנוגדים זה את זה – האם להשקיע יותר ברוחניות או בגשמיות, כאשר חלק ה'הבל' שבאדם חפץ להעלות את חלקי הגשמיות שבבריאה אל המקום הרוחני שלהם ולהביאם אל תיקונם, לעומת כוחו של 'קין' שיש לכל אדם שהוא רואה בחלק הגשמי של הבריאה כעניין עיקרי, ועל כן מפתה את האדם להשקיע בגשמיות ובחיי המעשה יותר מעניינים רוחניים.

ניסוך המים מורה על מידתו של הבל בהעלאת הגשמיים להיטפל לרוחניות

עבודתו של הבל באה לידי ביטוי במצות ניסוך המים בחג הסוכות, כמבואר במדרש (מדרש רבה בראשית ה, ד) שמים התחתונים נקראים 'מים בוכים' על שם העובדה שהם מצטערים על ריחוקם מהבורא והתגשמותם להוויה של מים תחתונים ועל כן הם בוכים ואומרים 'אנן בעינן למהוי קמי מלכא' (מקווי וזה יט). ועל ידי שאיבת המים והעלאתם על גבי המזבח מתקנים את המים ומביאים אותם אל מקומם הראוי והנכון, כי כאמור לעיל לכל אדם יש שני חלקים במהות ה'אדם' שבו, האחד גשמי – אדמה שממנה נברא האדם,

הבריאה ששייכים בפרטות לכל אדם, אלא גם כל מאורעות הבריאה נרמזים בכוחות נפשו של האדם.

ובטעם הדבר שנקרא אדם הראשון בשם 'אדם' ביארו הספרים שהוא על שם ה'אדמה' שהאדם נברא ממנה, או על פי הכתוב 'אדמה לעליון' (ישעיהו יד, יז) כי האדם דומה במהותו לדברים עליונים ורוחניים ביותר, ושילוב שני הטעמים יחדיו מורה על עבודת האדם בימי חייו – להעלות ולחבר בין העניינים הגשמיים לכוחות הרוחניים, כי כאשר האדם מתנהג על פי התורה בכל ענייניו ומעשיו גם הגשמיים ביותר הרי שבכך הוא מעלה ומקרב את הגשמיות אל הרוחניות.

חוייכות בין קין להבל אם יש להתמקד בגשמיות או ברוחניות

לאדם הראשון היו שני בנים 'קין' ו'הבל' שניהלו מלחמה ביניהם (בראשית ד, ט), ובכתבי האר"י ז"ל (שער הגנוזים יו). מבואר כי כל נשמות הנבראים בעולם נחלקים לפי שתי הבחנות אלו, כי יש ששייכים לנשמת 'קין' ויש המשתייכים ל'הבל', והאר"י ז"ל מאריך לבאר את העבודה המוטלת על כל אחד מהם. ומוסיף האר"י ז"ל לתת סימנים בכדי שכל אחד יוכל להכיר אם הוא שייך ל'קין' או ל'הבל', כי אותם המשתייכים ל'קין' עוסקים יותר בעניינים ממשיים ומעשיים יותר, לעומת הנשמות שמשורש נשמת ה'בל' שעוסקים בחלק הרוחני יותר כמו כוח הדיבור וההשפעה הרוחנית על העולם. הרי שנקודת

היציאה לסוכה מביאה להכרה בארעיות הגשמיות מול מעלת הרוחניות

בבל אדם שהוא עולם קטן יש את המאבק הזה בין מידתו של הבל לזו של קין, והעבודה של כל אחד היא להגביר את חלקו של 'הבל' שבקברו על היצר הרע – 'קין' השוכן אצלו, אבל מגיל צעיר האדם מורגל להגביר את הכוח הגשמי על הרוחני ובכך מגביר את 'קין' על 'הבל', כי כל קטן שגדל ומתבגר מגיע לשלב בו מתחזקת אצלו ההכרה כי העולם הגשמי הוא העיקר ולא הרוחני, וגם כשבפיו אומר 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף' כמו שלימדוהו בבית רבו, אבל הרגשת ליבו הפנימית אומרת לו כי העולם הזה הוא העיקר והתכלית. ומשום כך אנו צריכים לעבור את מה שעבר על קין אחרי הורגו את הבל אחיו שגזר עליו הבורא 'נע ונד תהיה בארץ' (נאלשים ד, יג), וכמבואר במדרש שבכל מקום שהיה קין הולך שם הייתה האדמה רועדת ומזדעזעת תחת רגליו (מנחם נאלשים ט), וטעם הדבר הוא משום שקין נכשל בחיסרון ידיעת האלוקות באומרו 'לא ידעתי השומר אחי אנכי' (נאלשים ד, ט), ובהיפך תפקידו של כל אחד בירידתו לעולם הזה שהיא על מנת להקרין את ידיעת הבורא לכל המקומות הרחוקים והמגושמים ביותר, ומשום כך גזר עליו הבורא גזירת גלות בכדי להראות ולהוכיח לקין כי העולם הזה אינו עיקר בפני עצמו כלל, וידיעה זו תחדור אל הכרתו של קין באמצעות הגלות ורעידת האדמה תחת רגליו.

והאחר הוא רוחני וגבוה יותר שנקרא על שם 'אדמה לעליון' (ישעיהו יד, יד), וכאשר האדם ממלא את תפקידו בבריאה ומעלה את העניינים הגשמיים אל המקום הרוחני שלהם הרי שמחבר את שני חלקי ה'אדם' שבקברו. ושני פעמים 'אדם' עולים בגימטריא 'מים' כיון שזהו המקום הנכון של המים שמצליחים להעלותם ולקרבם אל מקומם הרוחני הראוי להם, וכאשר מתעלה החלק הגשמי של הבריאה למקומו הרוחני הרי שהוא מקבל את שמו הראוי לו – 'מים'.

אבל קין סירב בכך וסבר כי יש להגביר את החלק הגשמי על הרוחני ובכך נשמע לפיתויו של היצר הרע, ובמדרש (מדרש רנא נאלשים ט, י) על הפסוק 'וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד' (נאלשים ב, א) אמרו 'טוב' זה יצר טוב 'מאוד' זה יצר הרע, הרי שהיצר הרע גם נקרא בשם 'מאד' – אותיות 'אדם', אלא שמידתו של היצר הרע היא להקדים את המעשה הנרמז באות מ' לפני האותיות א' וד' השייכות לחלק הרוחני יותר, לעומת הסדר הנכון הרמוז בשמו של האדם בו האותיות הרוחניות יותר א' וד' קודמות לאות מ' המורה על המעשה הגשמי, כי תפקידו האמיתי של האדם הוא להעלות ולחבר את הכוח הגשמי אל הרוחני ולא להוריד ולהשפיל את הרוחני אל הגשמי, כמו שפועל היצר הרע על האדם להשתמש גם בחלק הרוחני שבו כמו כוח הדיבור וכדומה – לעניינים גשמיים בלבד ובכך מצליח היצר הרע להוריד את הרוחניות אל הגשמיות.

שגזר הרבש"ע על קין באומרו 'נע ונד תהיה בארץ', ובאמצעות היציאה לסוכה ומצוות הנענועים אנו מתקנים את עצמנו ומגיעים להכרה בכך שהחיים הרוחניים הם העיקר ואילו חיי המעשה הם רק טפלים אליהם, וכשם שנתן הרבש"ע לקין את הגלות על מנת לתקנו ולהביאו למקום הנכון ולחיים האמיתיים.

כך גם אנו בחג הסוכות יוצאים מהבית ומשיבת קבע של כל השנה ונכנסים לסוכה שהיא דירת ארעי, בכדי לחוש בפועל את העובדה האמיתית כי אין בענייני העולם הזה הגשמי שום מעלה ויתרון נגד העולם הרוחני הנעלה. ויש לרמוז דבר זה בכך שהפעם הראשונה שמופיע בפסוקי התורה 'נענועים' ו'גלות' היא בגזירת הגלות

הרגשת ארעיות הגשמיים על ידי הסוכה מביאה לקרבת ה'

בעולם הרוחני כי הוא העיקר ואילו החיים הגשמיים כשלעצמם אין להם חשיבות, אלא כל תפקידו של האדם הוא להכניס את הקדושה והרוחניות אל תוך חיי המעשה, וגופו של האדם נועד להיות כלי לקבל את האור הרוחני של הרבש"ע מתוך הבנה והכרה באפסיות האדם ומעשיו הגשמיים, וכאשר חלה טעות והאדם מתחיל להעריך ולהעריך את חיי הגשמיים יתר על המידה הנכונה והאיזון בין הרוחניות לגשמיים משתנה באופן שאינו ראוי, הרי שהדבר דומה לכלי של יין שחדר לתוכו דבר לכלוך וטינופת, שבכדי להוציאו יש להפוך את הכלי ולשפוך ממנו את הכלוך, ואחר כך להעמיד את הכלי על מקומו הראוי.

באמצעות הגלות לסוכה מזדככים לקבל את הידיעה והארה של מצות הסוכה

איתא בפסיקתא (פסיקתא דרב כהנא, פרשה אחרת) כי טעם הדבר שציווה הקב"ה לעשות סוכה אחרי יום הכיפורים, הוא מכיון שביום הכיפורים נגזר מה עתיד להיות לכל אחד בשנה הקרובה ואם נגזר על האדם גלות מביתו יוכל להיפטור מכך על ידי הישיבה בסוכה שהיא כמו גלות. ובספר 'אפיריון' [מבעל הקיצור שולחן ערוך] (פרשה אמור) מקשה שאם ענין מצוות סוכה היא הגלות, א"כ מדוע מצטער פטור מסוכה והרי אנו מעוניינים להגיע לצער הסוכה וככל שיצטער יותר יגיע יותר למעלת הסוכה.

כך גם בחג הסוכות אפילו שעיקר הטעם למצוות הסוכה הוא משום 'למען יידעו דורותיכם' אבל במצב בו האדם שקוע בחיי החומר הגשמיים, אזי הידיעה של 'למען יידעו' לא תופסת אצלו מקום ואין אפשרות להתחיל את מצות הסוכה, ומשום כך תחילה

והחתם סופר (ע"ת פרשת אמור) מקשה על דברי הפסיקתא שהרי בתורה מובא טעם למצוות סוכה משום 'למען יידעו דורותיכם' (ויקרא כג, מג) ומדוע מבואר בפסיקתא שהטעם הוא משום גלות. ולפי האמור לעיל כי היציאה לסוכה מחזקת אצל האדם את ההכרה

ומכיון שבחג הסוכות אנו מחדירים להכרתנו את העובדה כי כל ענייני העולם הזה אינם חשובים באמת, וכי תפקידנו בבריאה הוא להעלות ולהגביה את הגשמיות שתקבל נכון את ההשפעה האלוקית, מגיעים לשמחה האמיתית של 'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם'. ויש לרמוז זאת בדברי הכתוב: 'כי איש הרגתי לפצעי וילד לחבורתי' (צפ"ט א, כג) כי ראשי התיבות 'איש' עולים - 'אלוהיכם' שבעת ימים, 'וילד' - 'למען ידעו דורותיכם', כי השמחה והידיעה החסרים מלב האדם נקראים 'הרוגים' ו'פצועים'. ועל כן יש להקדים בתחילה את תיקון המעשים ולהחזיר בלב את ההבנה מהו התכלית והעיקר לעומת הנספח והטפל, ואחר כך ניתן להגיע לידיעה האמיתית וההכרה ברבש"ע באופן הראוי, ובכך מתמלאים בשמחה עצומה של 'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם', כשהמקור לשמחה זו הוא הקשר וההתקרבות שלנו לבורא והפנמת מעלת החיים הרוחניים מתוך ביטול הגשמיות לרוחניות.

בהבנה כי אין לנו מקום בעולם מקבלים יותר שייכות לסוכה

כתב השפת אמת (סוכות מל"ד) שבעל תשובה אמיתי אינו מוצא מקום לעצמו מחמת הבושה וההכרה בכך שהוא טעה בדרכו בחיים, ומשום שאינו מוצא מקום לעצמו הקב"ה מכניסו לחסות בצל כנפיו - וזוהי הסוכה. וככל שהבעל תשובה יחוש יותר את התחושה שאין לו מקום בעולם מרוב צער וחרטה על מה שקלקל ופגם בכך שהגביר את

יש את חלק ה'גלות' שבמצות הסוכה, שבאמצעותו חודרת לליבו של כל אחד הידיעה האמיתית כי חיים אמיתיים ונכונים הם רק חיים רוחניים וקרבת ה' באופן הראוי, ורק אחר כך ניתן להחזיר מידע נוסף - 'למען ידעו דורותיכם' וכו' באופן המתחדש בכל שנה ביתר שאת ובדרגות נוספות, וכאשר מתקנים את המעשים שיהיו נטפלים לחלק הרוחני, והופכים את מעשיו של קין בנתינת הדגש על הרוחניות, נהפך 'קין' ל'נקי' ויש את האפשרות להכניס בלב פנימה את ההכרה והידיעה 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי'.

ושמחתם לפני ה' - הכרת תכלית הבריאה מביאה לשמחה אמיתית

הידיעה וההכרה מהו המקום הנכון של הגשמיות לעומת הרוחניות, וההבנה כי התפקיד שלנו הוא להעלות ולחבר את הגשמיות לרוחניות ובכך להביאה לתיקונה - מביאה לאדם את השמחה האמיתית של חג הסוכות, כמו שאמר הכתוב 'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם' (ויקרא כג, מ), ופירש אמו"ר זיע"א בספרו (ארי במסריס סוכות) שהשמחה האמיתית היא כאשר חשים שנמצאים 'לפני ה'', והמהר"ל מברא (נפש ישראל פס"ג) כי השמחה מגיעה מתוך שלימות, והשלימות הגדולה ביותר היא הדביקות ברבש"ע ועל כן בזמן הנענועים - בו אנו מגיעים לדביקות ברבש"ע שהוא השלימות האמיתית - אנו מגיעים לשמחה השלימה.

ביניהם הוא רב ועצום, כי ככל שנפנים את העובדה שאין לנו מקום בעולם כלל מחמת מה שטעינו בדרכינו והחלפנו עולם עומד בעולם חולף, כך החיבור שלנו לסוכה יהיה בעוצמה גדולה ובאופן נעלה יותר.

גשמיות הבריאה על חיי הרוח וקרבת ה', כך יהיה לו מקום וחלק יותר בסוכה שהיא מקומו של הרבש"ע. ובסוכה אחת ניתן יהיה לראות כמה אנשים שיושבים מתחת לאותו סכך ומאחורי אותם שלוש דפנות אבל החילוק

נענועי הלולב ואמירת ההלל מכניסים את האור לעומק הלב והנשמה

רום' כמו שכתבו הראשונים (רמב"ן שמו"ט, יח), כי לפעמים יכולים לחשוב שהרבש"ע שייך לעולמות העליונים יותר ולא אלינו שאנו חיים בעולם גשמי ונמוך, ועל כן אנו נוטלים את הלולב ומיניו לצד דרום להאיר את הידיעה האמיתית במקום הזה, להפנים כי הרבש"ע שייך גם אל כל אחד מאיתנו למרות נמיכותנו והיותנו קרוצי חומר גשמי.

הנענועים לצד צפון הם משום ש'צפון' הוא מלשון 'מסתתר' המורה על כך שהרבש"ע הוא נעלם ומסתתר ואי אפשר להגיע ולהתקרב אליו, ועל כן מנענעים לצד צפון להאיר את הידיעה 'קדוש בקרבך' (סו"ט י"א, ט) שלמרות שאין רואים את הבורא במוחש בעולם הזה, אבל יש להפנים את הידיעה כי הבורא צפון וטמון בקרבנו. הנטילה לצד מזרח היא משום ש'מזרח' נקרא גם 'קדם' המורה על הטעות שגורמת לאנשים לחשוב שרק בתחילת החיים כשעוד צעירים אפשר לעבוד את הבורא כראוי אבל לא כשכבר התבגרו ועברו מה שעברו, על כן מאירים את הארת הידיעה האמיתית גם למזרח להפנים את האמת כי גם בגיל מתבגר יותר יש שייכות לעבוד את ה' בדיוק כמו בגיל הצעיר.

נענועי הלולב לארבע רוחות בכדי להאיר את הידיעה האמיתית בכל האופנים

עבודה זו המוטלת עלינו להחדיר את הידיעה וההכרה כי עיקר החיים הם החיים הרוחניים והדביקות ברבש"ע, מקבלת משנה תוקף בנטילת ארבעת המינים בחג הסוכות, כמו שאומרים בתפילה קודם נטילת ארבעת המינים - 'ובנענועי אותם תשפיע דעת עליון לנווה אפיריון', כי ה'דעת עליון' הוא הדעת המוזכר בתורה 'וידעת היום והשבות אל לבבך' (דברים ז, ט), כי עלינו להחדיר את הידיעה של 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו' (שם ט"ז, ט"ח) עד עמקי הלב, וזו הכוונה במה שמבקשים להשפיע 'מדעת עליון לנווה אפיריון' שנשפיע מהדעת הנכונה אל הלב פנימה על מנת שנוכל לנהל את ימי חיינו באופן הרצוי ובדרך הנכונה.

ודבר זה אנו פועלים על ידי הנענועים לארבע רוחות השמים, שבאמצעות הנענועים אנו מאירים בכל המקומות שבהם יש צורך להאיר את הידיעה האמיתית, כאשר בתחילה מנענעים לצד 'דרום' המרמז על 'דר

בקרבנו את אור ה' ואת הדעת הנכונה להכיר מה עיקר ומה טפל בחיים, יש צורך לנער ולנקות את עצמנו תחילה, ועל כן אנו מנענעים את הלולב כדוגמה לעבודה העצמית שיש עלינו לעבור בכדי להגיע לטהרה הנכונה והראויה.

וניתן לומר כי דבר זה נרמז בשמות שנתנה התורה לארבעת המינים 'פרי עץ הדר כפות תמרים ענף עץ עבות וערבי נחל', כי אנו עוסקים בתיקון הפגם של קין שהלך בעצת היצר הרע להחשיב ולהעדיף את מעשי העולם הזה על חיי דביקות רוחניים, והתגבר ללכת בדרכו עד שקם והרג את הבל וטמנו באדמה ובכך היה קין לשופך הדמים הראשון בבריאה והוא גם הכניס את כוח המוות לאדמה כאשר הטמין את הבל בתוכה לאחר שקם עליו והרגו, ומכיון שהתיקון נעשה באמצעות ארבעת המינים על כן נרמז הדבר בארבעת המינים, כי 'פרי עץ הדר' בסופי תיבות עולה 'יצר' הרומוז על כוח היצר הרע שגבר בהנהגתו של קין, 'כפות תמרים' סופי תיבות 'מת' כי בהתגברות קין על הבל קם עליו והרגו, ובכך הביא את המיתה הראשונה בבריאה, כי גם כשנגזר על אדם הראשון מיתה עדיין לא הגיע הדבר בפועל והראשון שהביא מיתה ממש בבריאה הוא קין, ובמה שאמר לו הרבש"ע לקין 'ארור אתה מן האדמה שפצתה את פיה' (גנאש"ט ד, 6) נרמז 'ענף עץ עבות' שבסופי תיבות הוא 'פצת' מתיבת 'פצתה', ו'ערבי נחל' בסופי תיבות הוא 'לי' מתיבת 'אלי' שאמר הרבש"ע לקין

והנענועים לצד מערב הם משום ש'מערב' הנקרא אחר מרמז על מחשבה שיש בטעות כי גם אם עכשיו אנו חיים לא בסדר והמעשים שלנו אינם ראויים, אבל בסופו של דבר אנו עוד נתקן ונחזור בתשובה, ובינתיים נהנה מהחיים הגשמיים כמו שהם, ומשום כך משפיע הלולב גם ברוח מערב לסלק ולתקן את המחשבות שמונעות אותנו מלעבוד את ה' כראוי. וכן נוטלים את ארבעת המינים גם כלפי מעלה ומטה בכדי לסלק את המחשבות כאילו עבודת ה' שייכת רק לאנשים גבוהים ונעלים ביותר, או מחשבות שעבודת התשובה וחיפוש הקרבה לרבש"ע שייכים רק למי שנמצא בשפל המדרגה והגיע לבור תחתיות שהוא צריך לחזור ולחפש ולבקש את הרבש"ע, ועל כן מאיר הלולב את אור הדעת האמיתי בפנימיות הלב, על מנת שיתעורר לחפש ולבקש את קרבת ה' ללא טעויות ובלבולים.

כוח הנענועים לנער ולנקות את הלב לספוג אל תוכו את הארת הידיעה האמיתית

את הארת ארבעת המינים בקרבנו אנו עושים באמצעות הנענועים דוקא, כי בכדי להגיע לטהרת הלב וניקיונו המוחלט יש לנער את עצמנו מכל עניין שאינו ראוי, כמו כלי מלוכלך שרוצים למלא בו דבר מאכל שאין די להפוך את הכלי אלא יש לנער אותו בכדי שהכלוך יצא ויישאר הכלי נקי ויוכל לקבל אל תוכו את המאכל או המשקה הרצויים, כך גם הלולב ומינוי שמטרתם היא - להאיר

ורוחניים יותר שיש בהם מטרה להעלות ולחבר את חיי הגשמיות אל הרוחניות.

ומשום כן גם ארבעת המינים צריכים להיות באופן של 'חיים', ולהשפיע עלינו חיים ודעת אמיתית של 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו' (דברים, לז). ודבר זה מרומוז במה שאמרו 'אני והו הושיעה נא' (סוכה מה). כי 'והו' הוא בראשי תיבות - 'ידיעת היום והשבות' שזהו תכלית העבודה להגיע לידיעה והכרה אמיתית ולחיות חיים עם מטרה של התעלות רוחנית.

האמונה בכוח פנימיות המצוה מביאה את ההשפעה לכלל מעשה

העבודה המוטלת עלינו למעשה היא לחזק את האמונה בכוח המצוה, כמו שכתב המהר"ל (גבורות ה' פ"ט) בשם המדרש (מכילתא בשלם פ"ו על הפסוק לו ישר וכו') 'כל המקבל עליו מצוה אחת באמונה כדאי הוא שתשרה עליו רוח הקודש', ומבאר המהר"ל שכאשר מקיימים מצוה מתוך אמונה ולא רק מתוך ידיעה והבנה עצמית חל על המצוה כוח רוחני נעלה יותר, וזו כוונת המדרש באומרו שחל עליו רוח הקודש, כי עלינו לדעת ש'רוח הקודש' אין הכוונה לכך שהאדם יודע מה יש מאחורי הקיר או איזה פעולה עתיד איש פלוני לעשות, אלא כמו שכתוב 'ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת' (שמות לז, ג) ופירש"י 'דעת - רוח הקודש', הרי ש'רוח הקודש' היינו דעת נכונה וחיים מרוממים של ידיעה והכרה בתכלית

'קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה' (שם, עז, י').

על ידי אמירת ההלל בהשתוקקות מקבלים חיים חדשים ורוחניים יותר

בכוח הנענועים שאנו עושים עם ארבעת המינים אנו מתקנים את מה שהלכנו בדרכו של קין והחשבנו את העולם הגשמי יותר מזה הרוחני, ובכך אנו מכניסים בקרבנו חיים חדשים של קרבת ה' והבנת העבודה המוטלת עלינו להעלות ולקרב את חיי הגשם להתבטל ולהדבק ברוחניות הבריאה. ומטעם זה איתא בירושלמי (סוכה פ"ג ה"ב) כי לולב היבש פסול משום שהכתוב אומר 'לא המתים יהללו קה' (תהלים קט"ו י"ז) ויבש הרי הוא כמו מת, כי באמירת ההלל ונענועי הלולב שבו - אנו מתעלים לחיים חדשים של רוחניות ודביקות ברבש"ע, והרי אמירת ההלל בחג הסוכות מגיעה מתוך תשוקה עצומה להודות ולהלל לבורא, כיון שההלל של סוכות מגיע אחרי ההפסקה הארוכה ביותר מאמירת ההלל, כשמראש חודש אלול אין אומרים הלל עד חג הסוכות שהם ארבעים וחמש יום, ובמשך השנה אומרים הלל לפחות פעם אחת בחודש על כן התשוקה היא הרבה יותר גדולה, ומשום כך אנו צריכים לראות שנהיה ראויים לאמירת ההלל ונקבל באמצעותה חיים הקרויים 'חיים' באמת, וכשאומרים את ההלל בחג הסוכות מתוך תשוקה מיוחדת וקרבת ה' נפלאה ביותר - אנו מקבלים חיים חדשים

וידעת את ה', הרי שעלינו לגשת אל קיום המצווה מתוך אמונה חזקה ובכך נגיע לדרגות אלו.

נענועי ההלל בהודאה על העבר ובקשה על העתיד מעוררים את הארת הלולב

בגמרא (סוכה לז: ז'היכך היו מנענעים בהודו לה' תחילה וסוף ובאנא ה' הושיעה נא, דברי בית הלל, בית שמאי אומרים אף באנא ה' הצליחה נא'. טעם הדבר שיש לנענע במקומות אלו, כי המקום בו אנו יכולים להגיע אל נקודת הנענועים ולנער את עצמנו מחיי המעשה הגשמיים הוא בהודיה לה' על כל החסד שעשה עימנו בעבר, כאשר מתבוננים כיצד השפיע הרבש"ע עלינו רוב טוב ושפע בלי די, זה נותן מקום להתעוררות ולהתנערות מהגשמיות המכבידה על הלב, וכן כשמבקשים על העתיד 'אנא ה' הושיעה נא' גם כן יש את האפשרות להגיע לעמקי הלב ולנענע במקום הנדרש בכדי להתעורר לקרבת ה' חדשה.

ובית שמאי סוברים כי גם כשמודים על החסדים העתידיים לבוא עלינו יש את האפשרות להתבונן באופן הראוי ולהתעורר משפלות חיי הגשם המנותקים מקשר אמיתי לרוחניות ולקדושה, אבל אין הלכה כדברי בית שמאי מכיון שאין אנו עדיין בדרגה כזו של התבוננות בדברים העתידיים לבוא ולהתעורר מכוח כך לחיים נעלים יותר, אבל

האמיתית של הבריאה, וכשזוכים ל'וידעת היום והשבות אל לבבך' זהו רוח הקודש, כי כאשר חיים במצב של דביקות בבורא ומקשרים את כל חיי המעשה אל המקום הרוחני שלהם הרי שנמצאים במצב מרומם של התעלות וזה נקרא 'רוח הקודש'.

אם כן מתבאר בדברי המדרש כי בכדי להגיע לחיים עם ההכרה אמיתית כנדרש מאיתנו, עלינו לקיים את המצוות ב'אמונה' כי כאשר ניגשים אל קיום המצוות מתוך אמונה פשוטה ורצון כנה ואמיתי להתרומם על ידי קיום המצווה להכרה אמיתית בבורא, ומתכוונים לכך שבאמצעות המצווה והכוח הרוחני שבה יתעלו כל חיינו הגשמיים ויתהפכו להיות טפלים ולהתבטל אל הרוחניות, הרי שבכוח אמונה זו זוכים ומגיעים לדרגה זו של חיים מתוך דביקות אמיתית בבורא, וכאשר ניגשים אל מצוות הנענועים מתוך אמונה זו פועלים הדברים על האדם להתעלות למקום רוחני יותר. ודבר זה מרומז במאמר הכתוב (ישע' נ, 6) 'וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים', כי הרי יש ל'ו נענועים בברכת הלולב ובהלל ובראשי התיבות נרמזים 'ל'ו לולב' ועוד יש שלושה אותיות 'ו' שהם בגימטריא 'ח"י' כי פעולת ארבעת המינים היא להשפיע חיות חדשה על האדם על ידי הנענועים, והדרך לזכות לדרגה זו היא באמצעות האמונה התמימה והפשוטה בכוח המצווה של ארבעת המינים, כמו שאומר הכתוב בהמשך (שם, נב) 'וארשתיך לי באמונה

להגיע להתעוררות הרצויה ולהתנערות מגשמיות חיי המעשה לדביקות בקדושה ובתורה באופן הראוי.

לעתיד לבוא כשכל הבריאה תתעלה ותזדכך יותר, יהיה הלכה כבית שמאי (מקדש מלך וזהו בראשית יז) כיון שאז גם בהתבוננות זו נוכל

הידור ויופי מצות סוכה בתיקון המעשים ודביקות ב"רשב"ע

הידור מצוה בתיקון מעשיו והכנה נפשית פנימית לקיום המצוה

שלוש דרשות למדו חז"ל מדברי הכתוב 'זה קלי ואנוהו' (שמות טו, ג) הראשון הוא - 'אתנאה לפניו במצוות' (שם קלג:) ומכאן שצריך לקיים מצוות מתוך 'הידור מצווה', ועוד דרשו (ס) 'הוי דומה לו' המורה על חיי דביקות בבורא, והתרגום בפרשת בשלח מתרגם 'ואבני לו מקדש', שמפרש את דברי הכתוב על בניין בית המקדש. ואמרו בגמרא 'הידור מצוה עד שלישי' (בבא קמא ט). ומבאר הבני יששכר (מאמר השבועות מאמר ג' אות ה') שמקור הלימוד הוא מפרעה מלך מצרים שרדף אחרי בני ישראל עם רכב ופרשים ונאמר על כך 'ושלישים על כולו' (שמות יז, ז), כי הדרך הרגילה במצרים הייתה לרכב עם שני סוסים כמו שנאמר אצל יוסף 'וירכיבהו במרכבת המשנה אשר לו' (בראשית מא, מג) וכאשר פרעה רדף אחרי בני ישראל הוסיף למרכבה סוס שלישי שהוא שלישי אחרי ההוספה, וכמו כן בעשיית המצווה יש להוסיף עוד חלק שלישי מעצמינו.

וכאשר מקיימים את המצווה בהידור כנדרש מגיעים 'להוי דומה לו' ולדביקות

נוי סוכה מורה על יופיים של החיים הרוחניים

נהגו ישראל להדר במצות סוכה בעשיית ריבוי של נוי מצוה לקשט את הסוכה, ובגמרא מובא (סוכה י) הרבה דברים שהיו נוהגים בזמנם ליתן בסוכה לנוי וליופי, וכן היה המנהג במשך כל הדורות להרבות בנוי הסוכה באופן שאינו מצוי בשאר מצוות, והאבני נזר תמה על כך (שם שפי קודש ס"ד עמוד מ') מדוע נהגו כך במצוות סוכה יותר משאר מצוות, כי הרי מצוות הידור מצווה הנלמד מהכתוב 'זה קלי ואנוהו' (שמות טו, ג) שייכת בכל המצוות.

אמנם לפי דברינו יש לומר טעם המנהג משום שפעולת מצוות הסוכה פועל באדם שנהיה נקיים יותר ונחיה חיים רוחניים יותר, על כן אנו מראים כי המצווה פועלת עלינו ואנו נמצאים במצב נקי ומקושט יותר ממה שהיה קודם לכן, כי אנו מתעלים לחיים חדשים ומרוממים השייכים למקום נקי ונעלה יותר, על כן נהגו לקשט את הסוכה להראות את הרוממות והניקיון שיש בחיים הרוחניים החדשים שהם מלאים דביקות בקדושת הבורא ומביאים לכך שהגשמיות תתבטל אל הרוחניות.

בהם איזה דבר בכדי להגיע למצות הסוכה ראויים ומתוקנים יותר.

קדושת בית המקדש מוסיפה נוי

בסוכה

כאשר מגיעים למצב בו האדם מתוקן יותר ומתאחד בבורא בקיום המצווה הרי שהסוכה נהיית קדושה כקדושת בית המקדש, ומקיימים את הדרשה השלישית שהביא התרגום על 'זה קלי ואנוהו'. וכמו שביאר האבני נזר (סג) בטעם הדבר שמרכיבים בנוי והידור מצוות סוכה יותר משאר מצוות מכיון שחוץ מחלק ההידור הרגיל שישנו בכל המצוות יש בסוכה גם קדושת בית המקדש הנלמדת כמו כן מ'זה קלי ואנוהו', ועל כן יש להרבות בהידור וייפוי הסוכה לקיים ב' פעמים 'זה קלי ואנוהו'. ולדברינו יש בסוכה גם את מה שדרשו 'הוי דומה לו' (שגמ טז), כי כאשר האדם מגיע מתוקן ומיופה בחלקו הרוחני אל הסוכה יחד עם השראת השכינה המוסיפה חן ויופי רוחני לסוכה, הרי שהסוכה נעשית באופן הנאה ביותר ובכך חלה

קדושת בית המקדש על הסוכה והסוכה מגיעה לתכלית הנוי והיופי הרוחני, וזהו האופן הנעלה ביותר לקיים את מצות הסוכה.

ניסוך המים מורה על קבלת עול העבודה וזינוך הבריאה

במדרש (מלאכים רנה ה, ד) כי כאשר ברא הרבש"ע את העולם הפריד בין מים עליונים למים תחתונים, והמים התחתונים נקראים 'מים בוכים' על שם כך שהם בוכים 'אנן

בבורא באחדות נפלאה ועצומה, ועיקר ההידור הוא בנפש האדם וכמו שאמר ה'אהבת ישראל' מויד'ניץ זצ"ל לאחד מתלמידיו כי הידור מצווה הטוב ביותר הוא כשנכנסים לסוכה אחרי לימוד של דף גמרא, הרי שבכך האדם עצמו מזדכך ומתעלה.

ובספר נוהג כצאן יוסף (סימן ר"ף אות ז') כתב 'יזהר האדם למעט בעסקי העולם כדי לעשות את הסוכה נאה ומהודר מאוד', כי כאשר ממעטים מעסקי העולם ומתרכזים בחיי תורה ודביקות זהו 'נוי סוכה' הטוב ביותר, ובאמצעות ההידור מצווה מגיעים ל'הוי דומה לו' מתוך חיים רוחניים ונעלים יותר.

וכמו שכתב המטה אפרים (סימן מרכ"ה סעיף כח) 'אף על פי שעסק כל היום בתיקון הסוכה לעטרה ולהנאותה ביתר שאת אף על פי כן קודם שילך לבית הכנסת יש לו לילך לתוך הסוכה ויעיין בה אולי ימצא בה עוד מעוות שיוכל לתקן כדי שיהיה הכל בתכלית השלימות', ולכאורה אינו מובן מה הצורך להיכנס שוב אל הסוכה אחרי שכל היום עסק בבנינה ובתיקונה, אלא נראה כוונתו שיש לבדוק את מעשי עצמו ולראות אם יוכל לתקן

שמחת בית השואבה על עצם
ההשתוקקות הטהורה להתקרב
לבורא

בטעם המצווה של ניסוך המים אמרו

מעצם תחושת הגעגוע לרבש"ע ושמחה זו מביאה אותנו לשמוח בשמחת בית השואבה כיון שבכל זאת אנו רוצים וחפצים להתקרב אל הבורא.

תחילת העבודה מתוך קבלת עול מביאה את התענוג של 'יחידה ליחוד'

בהושענות אנו אומרים 'הושענא טוענת עולך הושענא יחידה ליחוד', כי עם ישראל הם היחידים בעולם שממליכים ומייחדים את הבורא, אבל תחילת העבודה היא בזמן בו עדיין אין עלינו עול מלכות שמים ואנו 'טוענים' עלינו את עול המלכות יתברך, כי כאשר כבר מגיעים למצב של 'יחידה ליחוד' ונמצאים בעומק היחוד והקשר עם הרבש"ע הרי שהתשוקה לקרבת ה' היא גדולה ועצומה עד למאוד, אבל החכמה היא בתחילת הדרך כשאדם מקבל על עצמו עול מלכות שמים ונכנס לעבודת ה', אז צריך לחפש ולבקש איך הוא יכול להמליך בחייו הפרטיים את הרבש"ע, וגם כשהדבר עולה לו בקשיים מרובים יש להתאמץ ולהתחזק להמשיך ולהמליך את הבורא יתברך, ואז יכול הוא להגיע אחר כך ליחידה ליחוד' ולדיקות וקשר נפלא ומיוחד עם הבורא. ומטעם זה חוזרים ומבקשים שוב ושוב 'הושענא' כמו שאמרו חז"ל 'רוצה

בעינין למקרב גבי מלכא' (מיקו' וס"י), ובכדי לפייסם נתן להם הרבש"ע שתי מצוות שעושים עם המים ומעלים אותם להתקרב חזרה למקורם העליון (רש"י ויקרא ג' יג), האחד הוא מצוות ניסוך המים שמנסכים בחג הסוכות מים על גבי המזבח, והשני הוא מצוות מליחה שצריך למלוח את כל הקורבנות ככתוב 'על כל קרבנך תקריב מלח' (ויקרא טז).

ולכל אדם יש את התחושה של בכיית המים המשתוקקים להתקרב לרבש"ע, כאשר מרגיש האדם כמה הוא רחוק מהרבש"ע ורוצה לשוב ולהתקרב אליו, אלא שיש בכך שני מינים שונים של בכי, כי יש בכי מתוך מרירות וצער על כך שאנו רחוקים מהבורא כדוגמת המלח, אבל יש גם בכי שהוא מתוך השתוקקות טהורה לקרבת ה', והאדם יכול לחוש שמחה מעצם העובדה שהוא חש השתוקקות וגעגוע להתקרב לבורא ומכך שמצבו אינו ירוד כל כך. ובחג הסוכות היו עושים בבית המקדש 'שמחת בית השואבה' וכן אנו עושים זכר לשמחת בית השואבה, כיון שאנו מתעסקים עם ההשתוקקות המביאה לידי שמחה, שהרי אם גם כעבור כל כך הרבה שנים מחורבן בית המקדש עדיין בני ישראל מתגעגעים אל הבורא ואל העבודה בבית המקדש - הרי שלא אבדה התקווה, ואנו מתמלאים שמחה

ב. ויש הנוהגים לחזור ולומר על כל בקשה פעמיים 'הושענא' וכמו שמצאנו בתפילת משה רבינו על מרים 'קל נא רפא נא לה' (במדבר יב, יג) כאשר חזר פעמיים על תיבת נא', כך גם אנו מתפללים ואומרים פעמיים 'הושענא' על כל בקשה בפני עצמה.

מקריבים י"ד פרים עבור אומות העולם (סו"ה יח) ומשם והלאה היו פוחתים והולכים ובים השני הקריבו י"ב פרים וכו', מה שמורה על מיעוט השפעת כוח האומות בעולם כולו. כי על ידי עבודת בני ישראל בחג הסוכות בנטילת הלולב ונענועיו ואמירת 'הושענות' וכו' הבריאה כולה עולה ומזדככת יותר ויותר, עד שמגיעים לשמחת תורה בו אנו מתאחדים עם הבורא לבדנו וכל הבריאה מגיעה אז לדרגה רוחנית גבוהה הרבה יותר.

ומשום כך אנו אומרים בכל ימי חג הסוכות את ה'הושענות' לפי סדר האותיות – 'הושענא אבן שתיה', 'הושענא בית הבחירה' וכו', בכדי להשפיע מכ"ב אותיות התורה לכל פרטי הבריאה שיתעלו לדרגה רוחנית יותר, עד שביום שמחת תורה הבריאה מגיעה למצב שהיחוד והקשר הגבוה ביותר שיש לבורא עם בני ישראל מתגלה ביום זה. נמצא אם כן שאפילו שכלפי חוץ ימי חג הסוכות נראים שווים זה לזה אבל באמת ישנו הבדל עצום בין יום לחבירו ואין תפילה דומה לחברתה, ואמירת ההלל בכל יום היא במקום גבוה יותר מיום הקודם לו, כי כשכל כך הרבה מבני ישראל נטלו לולב ואמרו הלל והושענות, הדבר משפיע על הבריאה כולה שתזדכך יותר ויתגלה בה כבוד מלכות ה' יתברך יותר.

כל מצוה פועלת זיכור בבריאה עד הנאולה השלימה

בכל שנות הגלות, עם ישראל לומדים תורה ומתפללים ומקיימים מצוות, וכלפי

אדם בקב שלו יותר מתשעה קבים של חבירו' (צנא מניעא לת). ושני פעמים 'נא' עולה בגימטריא 'קב', כי כשהאדם משקיע את חלקו בעבודת ה' בבקשה ותפילה 'הושענא' בכך מקבל את חלקו בקרבת ה' – דבר שרוצה אותו וחפץ בו יותר מכל דבר אחר.

מצוות הלולב מזככת את הבריאה יותר ויותר עד היחוד השלם בשמחת תורה

מצות ניסוך המים בבית המקדש היו מקיימים באמצעות כך שהיו יורדים אל מעיין השילוח ושואבים מים, ומשם היו הולכים ועולים עד הר הבית וממשיכים לעלות בגובה ההר לכיוון בית המקדש עד שהיו מנסכים את המים על גבי המזבח והמים היו יורדים אל השיטים החלולים ומגיעים עד התהום, ויש להתבונן מה התועלת שיש במצווה זו שלוקחים את המים ממקום נמוך אל הגבוה ומשם מחזירים את המים למקומם הנמוך כבראשונה, גם יש להבין מדוע חוזרים ועושים פעולה זו בכל יום מימי חג הסוכות ללא שינוי ניכר לעין בין יום לחבירו, דבר המצריך ישוב מדוע חוזרים שוב ושוב על אותה הפעולה. אבל באמת כשמתבוננים רואים כי ימי הסוכות אינם דומים זה לזה כלל, וכמאמר הגמרא (ענין י'): שאומרים הלל השלם בכל יום מימי חג הסוכות בשונה מחג הפסח מכיון שקרבנותיהם אינם שווים הרי שכל יום הוא חג לעצמו, ובקרבנות חג הסוכות ניתן להבחין בפעולת החג והשפעתה על הבריאה כולה, כי ביום הראשון היו

המצוה בכל יום אותו דבר עם כל זה חל שינוי ומשום כך אנו ממעטים בקורבנות היום שאחריו בחג הסוכות, מכיון שגם כוחות הרע של אומות העולם התמעטו בעולם על ידי עבודת בני ישראל.

וכך נפעל הדבר שלב אחרי שלב כדוגמת בניין גדול ממדים שאלפי פועלים בונים אותו לבנה אחרי לבנה שורה אחר שורה, כך גם הגאולה העתידה תגיע בזכות כל אותם רבבי רבבות יהודים שגם בשנות הגלות המשיכו לקיים תורה ומצוות ולהתפלל על בניין בית המקדש וכו', ופעלו בכל פעם עוד הזדככות ועוד התעלות לעצמם ולכל הבריאה כולה עד הגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

חוץ נראה הדבר כי המצוות חוזרות על עצמם בכל שנה שוב ושוב, וכן התפילות של כל יום חוזרות על עצמם בסדר קבוע וידוע מראש, אבל כשמתבוננים מבינים כי על ידי כל תפילה או קיום מצווה הרי שהבריאה כולה משתנה ומתקרבת יותר לבוראה, וכך לאט לאט שלב אחרי שלב העולם יגיע לתיקונו השלם ויגיע היום בו אנו נחיה חיים מרוממים יותר כאן בעולם הזה, וכבוד ה' יתגלה בבריאה ללא הסתר והעלם, כי באמצעות כך שאנו מוסיפים עוד ועוד תורה ומצוות, העולם הולך ומגיע לתיקונו ואף שאין הדברים נראים בצורה חיצונית, וכמו שבניסוח המים רואים שכל הבריאה משתנה וכוח אומות העולם הולך ומתמעט, למרות שכלפי חוץ נראית

הפצת גליון תורה וחסידות

לעילוי ולזכר נשמת

מו' רבי יהודה אריה זצ"ל

בן אדמו"ר

הגה"ק ה'פני מנחם' מגור זי"ע

נסתלק לבית עולמו יום א' דסוכות תשמ"ח

ולזכות חתן בר המצוה

הבה"ח יוסף בראך ני"ו

בן ידידנו הרבני רודצו"ח

ר' ירמיה בראך שליט"א

יעלה במעלות התורה והחסידות לנח"ר

להוריו ולאביו שבשמים

בברכה

מכון תורת א"ם

ישראל לב

אברהם מנחם דז'דק

גליון להו"ר ושמח"ת יופיע אי"ה במהלך חוה"מ סוכות